

Adviesformulier gemeentelijke monumentenlijst

Hettenstraat 1

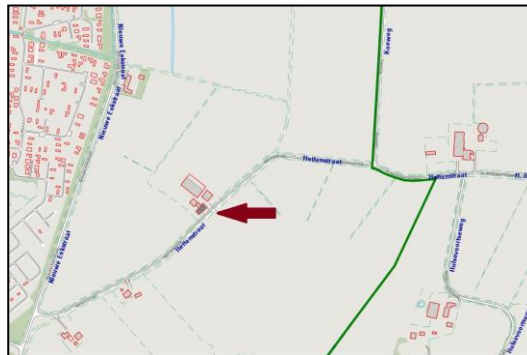
Monumentnummer : GM170

Straat : Hettenstraat
Huisnummer : 1
Toevoeging : 1a
Postcode : 6984 AH

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : D
Nummer : 545

Naam object : Hermesmaat
Bouwjaar : 1935
Architect : N.b.
Bouwstijl : zakelijk-expressionisme, utilitair-agrarische bouwkunst
Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : boerderij

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 12-10-2015
Datum aanwijzing : 28-06-2016

Situering

Ten noordoosten van de stad Doesburg gelegen vrijstaande boerderij op een erf aan de Hettenstraat nabij de gemeentegrens. Het erf bestaat uit een hoofdboerderij met deel en een daarmee verbonden tweede woning. De boerderij staat met de nok evenwijdig aan de straat. Op het erf staan voorts een grote melkveestal en een kleinere jongveestal. In het verlengde van de tweede woning staat een wagenschuur. De beschrijving blijft beperkt tot de hoofdboerderij: de laatst genoemde gebouwen worden hier verder niet beschreven. Voor de boerderij is een tuin aanwezig, het erf rond het bedrijfsgedeelte is deels onverhard, deels met beton verhard.

Opbouw

De boerderij bestaat uit een bedrijfsgedeelte en een smallere woning aan de westzijde, beide onder een doorlopend, gewolfd zadeldak. De boerderij heeft een woning met

kelder, begane grond, verdieping en zolder. Boven de deel een grote hooizolder met een brandmuur van de woning gescheiden. Aan de noordzijde is in een enkellaags uitbouw onder zadeldak een tweede woning gesitueerd (Hettenstraat 1a). Omdat dit gedeelte rond 2000 geheel is vernieuwd, blijft de uitbouw buiten de beschrijving.

Historie

Op de locatie van de huidige boerderij is op de kadastrale minuut 1832 nog geen bebouwing getekend. Op de militair-topografische kaart 1845 is wel een boerenerf aanwezig, dat op de topografische kaart in 1865 inmiddels is vergroot tot twee gebouwen. Na een brand is boerderij de Hermesmaat in 1935 geheel vernieuwd.

Beknopte bouwgeschiedenis

De boerderij is na een brand in 1935 geheel herbouwd. Sinds de bouw hebben slechts minimale wijzigingen plaatsgevonden. Plattegrond en afwerking dateren overwegend uit de bouwtijd.

Exterieur

Het pand heeft bakstenen, gemetselde gevels in Noors verband (twee strekken, afgewisseld met een kop) met een afgewolfd zadeldak, gedekt met platte, gesmoorde muldenpannen. De gevels hebben rondom een trasraam dat wordt afgesloten met een rollaag.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel staat haaks op de straat en heeft een indeling met vier vensters: twee tweevaks vensters met dubbele bovenlichten op de begane grond en twee vensters met dubbele draairamen op de verdieping. De vensters hebben schuin gemetselde lekdorpelstenen en een rollaag als bovendorpel. Voor de onderste vakken van de vensters op de begane grond draaien opgeklampte houten luiken. De bovenramen zijn als klapraam uitgevoerd. Boven de begane grond zijn vier gesmede staafankers aanwezig. Centraal is een huisnaamsteen ingemetseld met verdiept vrijgelegde letters *De Hermesmaat*. De gevel wordt afgesloten met een houten overstek op trapsgewijs inspringende houten klossen.

In de linker, enkellaags zijgevel zijn op de begane grond drie vensters aanwezig van het zelfde type als in de voorgevel, hier voorzien van een enkel breed klapraam als bovenlicht. Twee vensters zijn voorzien van houten luiken voor de onderramen. De gevel wordt afgesloten met een eenvoudige houten bakgoot met kraal. Juist onder de goot zijn vier staafankers aanwezig. In het dakvlak boven de goot zijn een tweetal moderne tuimelramen opgenomen, op zolder een eenvoudig uitzetraam.

De rechter, enkellaags zijgevel staat vrij langs de straat en bestaat uit een korte woonhuisgevel links en een langere en lagere boerderijgevel met staldeuren en –ramen rechts. In de woonhuisgevel is de entree opgenomen, waarin een recent vervangen boerderijdeur draait en die is voorzien van een enkelruits bovenlicht. Links van de entree is een zelfde venster geplaatst als in de linker zijgevel, rechts van de voordeur is een smal hoog enkelruits venster. Geheel rechts in de woonhuisgevel een hoger geplaatst keukenventer. De gevel bezit onder de houten bakgoot, die de gevel aan de bovenzijde afsluit een viertal staafankers. In het dakvlak boven de woning zijn twee tuimelramen geplaatst.

Doordat de deel een meter breder is dan de woning is de zijgevel van de deel lager. De gevel is in tegenstelling tot de woonhuisgevel gemetseld in kruisverband en heeft twee houten, opgeklampte staldeuren en vier stalen stalvensters met zesruits indeling. Links van de linker deur een vierruits stalvenster en een klein, wat hoger geplaatst, toiletraam.

Alle openingen hebben getoogde bovendorpels met rollagen en gemetselde lekdorpels. De zijgevel van de deel wordt met een zinken mastgoot afgesloten met juist onder de goot enkele staafankers.

De deelszijde van de boerderij is eveneens in kruisverband gemetseld. De gevel heeft in het midden grote dubbele houten deuren onder een anderhalf steens gemetselde segmentboog waarbij de rechter deur als boven- en onderdeur is uitgevoerd. Links en rechts bij de hoeken staldeuren, met steens segmentbogen ontlast. Naast de grote deuren twee smalle, stalen zesruits stalramen met segmentbogen en bakstenen onderdorpels. Boven de grote deuren een hooiluikopening met een getoogde bovendorpel, uitgevoerd als halfsteens rollaag. Hierin draait een opgeklampt, houten luik op duimen. De gevel wordt afgesloten met een zinken mastgoot en wolfseind. De schuine zijden van de gevel zijn met gemetselde blokvertanding en rollaag afgewerkt. De rechter zijgevel gezien van af de deel heeft tot de aansluiting met de uitbouw een indeling met twee zesruits, getoogde stalvensters en een houten, opgeklampte staldeur. De gevel wordt met een zinken mastgoot afgesloten.

Interieur

Kelder: de boerderij heeft rechts van de entree een vlakgedekte kelder met betonnen dek. De kelder is met een houten steektrap toegankelijk vanuit de hal op de begane grond achter een viervaks Bruynzeeldeur onder de trap naar de eerste verdieping. De kelder krijgt daglicht door een koekoek met dubbel houten draairaam links aan de voorzijde. De vloer is van beton en heeft in de hoek rechtsvoor een restant van een pekelbak.

Begane grond: de woning heeft een plattegrond met centrale hal met de entree in de rechter zijgevel. Viervaks Bruynzeeldeuren met brede, eenvoudig geprofileerde architraaflijsten en hardstenen drempels en neuten geven toegang tot de verschillende vertrekken. De vloerafwerking in de gang kon door aanwezige vloerbedekking niet worden nagegaan.

Links van de gang, aan de voorzijde van de boerderij, zijn twee gekoppelde vertrekken gesitueerd. Beide zijn voorzien van een gemoderniseerd gipsplafond, de kamer linksvoor heeft een sober vormgegeven, grijs geaderde, marmeren schouw met zwarte mantel en accenten. In het verlengde van de gang is een derde vertrek gesitueerd, met modern plaatmateriaal afgewerkt. Rechts van de trap bevindt zich een moderne ingerichte en afgewerkte keuken, vanwaar twee bijkeukens toegankelijk zijn. In de centrale bijkeuken geeft een opgeklampte delendeur uit de bouwtijd toegang tot de deel.

Eerste verdieping: de trap naar de eerste verdieping heeft verdreven treden en een zwaar uitgevoerde vierkante trappaal met ingesnoerde, vierkante knop en geprofileerde hoeken. De trap is voorzien van een balustrade met geprofileerde handlijst en overhoeks geprofileerde rechthoekige balusters. Op de overloop van de verdieping eindigt de trap met een trappaal en een traphek. De overloop heeft een inbouwkast met dubbele deuren. Vier kamers zijn met viervaks Bruynzeeldeuren en architraaflijsten vanaf de overloop toegankelijk, de deuren sluiten met het beslag uit de bouwtijd. De slaapkamer rechts naast de trap heeft een (niet meer in gebruik zijnde) deur naar een trap en knechtskamer op de deel.

Zolder: Een houten vouwtrap geeft toegang tot de zolder boven de woning. De kapconstructie is vrij in het zicht en bestaat uit een beschoten, grenen gordingenkap met twee hangwerken. Een bouwspoor in de beschieting markeert de plek van een gesloopt schoorsteenkanaal.

Deel: de deel wordt van de woning afgescheiden door middel van een over de volle hoogte van de boerderij opgetrokken brandmuur. Het is een drie balkvakken diepe driebeukige ruimte waarin twee machinaal gezaagde, grenen ankerbalkgebinten staan, die met gebintplaten de sporenkap boven de hooizolder dragen. De sporen zijn met twee gordingen verstevigd. De gebinten zijn met gehakte telmerken genummerd. Over de ankerbalken ligt een slietenvloer ten behoeve van hooiopslag. De zijbeuken zijn voorzien van hildes waaronder net achter de betonnen en betegelde voergoot houten stalpalen staan. De grup kan met deuren in de kopse gevel en de lange gevels van de boerderij worden leeggehaald. Voor daglicht zorgen stalen stalramen in de kopse gevel en zijgevels.

Tegen de brandmuur zijn in het recente verleden met houten stijl- en regelwerk en gipsplaten enkele vertrekken getimmerd. Links tegen de brandmuur is een houten bordestrap met steektrappen aanwezig die toegang geeft tot een met houten kraalschroten getimmerde knechtskamer op de hilde en de dichtgetimmerde deur naar de slaapkamer van de boer in het voorhuis. De deur naar de knechtskamer is een opgeklampte delendeur, die is voorzien van een klinksluiting uit de bouwtijd met ijzeren knop. De kamer werd van daglicht voorzien door een gietijzeren dakraam, dat later is dichtgezet.

Bouwdossiers

14-05-1990 het vernieuwen van een werktuigschuur
01-12-2003 vergroten van een melkveestal
23-12-2008 vergroten van een melkveeschuur

Literatuur

N.b.

Waardering

Boerderij Hettenstraat 1 dateert uit het midden van de jaren dertig van de twintigste eeuw. De bouw vond plaats in een traditionele opzet met woning, brandmuur en deel met grenen ankerbalkgebinten, kort voor de doorzettende industrialisatie van de landbouw na WOII. Dit maakt de Hermesmaat een interessant overgangstype waar in de vorm van halfsteens buitenspouwbladen al aspecten van een vernieuwde bouwopvatting zijn intrede heeft gedaan. De hoofdvorm, opzet, architectuur en interieurindeling en – afwerking van de hoofdboerderij zijn sinds de bouwtijd goed en hier en daar gaaf bewaard gebleven. Ook de hoofdvorm, architectuur en constructieve en ruimtelijke opzet met grenen ankerbalkconstructie van de deel is goed bewaard gebleven. In het bijzonder de goed behouden gebleven architectuur, de gaaf bewaarde historische indeling en afwerking van de woning en bouwhistorisch belangwekkende constructie met ankerbalken op de deel is van belang voor de waardebeoordeling en zorgt voor een hoge waardering. Ook de onderlinge ruimtelijk-historische relatie met het erf is van belang. De vernieuwde uitbouw aan de noordzijde valt buiten de bescherming.

De boerderij Hettenstraat 1 heeft belang voor de gemeente Doesburg vanwege landschappelijke, architectuurhistorische en cultuurhistorische waarden.

De boerderij is landschappelijk van belang vanwege de bijdrage van de bewaard gebleven hoofdvorm aan de lokaal-topografische situatie.

De boerderij is architectuurhistorisch van belang vanwege de goed bewaard gebleven architectuur in Delftse Schooltrant en het utilitair vormgegeven bedrijfsgedeelte (deel) met bouwhistorisch belangwekkende en gaaf bewaard gebleven constructieve opzet met grenen ankerbalkgebinten.

De boerderij is cultuurhistorisch van belang als goed bewaard voorbeeld van agrarische bedrijfsontwikkeling uit de eerste helft van de twintigste eeuw.